

Катерина НОСОВСЬКА,

*магістр Волинського національного університету імені Лесі Українки
Луцьк, Україна
katernashyshyk@gmail.com*

Kateryna NOSOVSKA,

*Master of Volyn National University named after Lesya Ukrainka
Lutsk, Ukraine
katernashyshyk@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ЖІНОЧОГО ОБРАЗУ В ПОРТРЕТІ ЗАСОБАМИ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ

FORMATION OF A WOMAN'S IMAGE IN A PORTRAIT USING OIL PAINTING

Жіночі постаті з'являються в історії українського мистецтва ще з трипільських часів. Первісних дівчат древні люди зображували примітивними. Жінки увійшли в мистецьке життя з їх роботою та материнською функцією. Якщо мистецтво кам'яного віку та бронзового віку, коли жінки були рівноправні з чоловіками і з глибокою гуманністю зображували жіноче повсякденне життя, то пізніше виникла чітка ієрархія. На сімейному портреті — образ жінки, яка любить свого чоловіка, своїх дітей, своїх друзів, які весело йдуть і співають. Мабуть, ніде так сильно не виражене бажання вільного життя, справедливості та любові. Стародавні майстри створювали образи жінки в повсякденному житті. Сучасний же портрет жінки дещо інакший. Жінка тепер постає перед нами сильною, самотньою та зі своїм внеском в історії.

Художник переважно для своєї творчості починає шукати натхнення з образу жінки, не дивлячись на те, яка у нього художня школа, яка образотворча методика. Мистецтво завжди межувало з красою та життєвою енергією жінки. Своїми талановитими руками, глибоким мисленням і життєвим досвідом митці вдало створили типовий український жіночий образ у самотньому розвитку сучасного мистецтва, який має зокрема спільні риси з абстрактністю у конкретності та сповненні гуманізму; це образ, що узагальнює героїнь та побут конкретного історичного періоду країни. Портрети своєю мовою виражають красу як естетичний еталон, відображаючи думки та особисті почуття художника під час творчого процесу. Для створення художніх образів художники використовують образотворчі засоби — лінії, крапки, різноманітні кольори, особисті відчуття. Кожне зображення є типовим прикладом природної краси в житті. Через жіночі образи в портретах глядачі можуть відчуті інтерес до життя, замислитися над філософськими питаннями буття, глибше зрозуміти красу і цінність життя.

На початку нашого століття його алегорична форма (порівняння реальних людей з біблійними, міфологічними або літературними персонажами) вийшла на перший план і стала загальною в жанрі портрету, де ще панував класицизм. Можливо, це явище вказує на бажання портретистів підвищити значення свого жанру за рахунок історії, наблизившись до вершини жанрової ієрархії, яку традиційно займає історичний живопис. Звичайно, ми не повинні думати про

те, щоб не догодити клієнтам, демонструючи їм образи міфічних або літературних персонажів, обраних за зовнішньою схожістю або спільними моральними якостями із замовниками. Вперше міфологічні образи з'явилися в Нідерландах наприкінці XVI ст. У середині XVII століття в Парижі була створена Королівська академія живопису і скульптури. Було створено сувору систему навчання та розроблено набір критеріїв для оцінки рівня творчості, включаючи малюнок, пропорції та емоційну експресію. Лабораторною основою для оволодіння цими навичками є роботи майстрів минулого, з яких найважливішим є історичний живопис, оскільки він містить різноманітні сюжети, як міфічні, так і біблійні.

Видно, що жіночі образи в історичному контексті портрета дуже різноманітні: придворні красуні, солідні дами, юні мрійниці – усі вони залишили слід в історії, але невідомі. Таке розмаїття жіночих сюжетів завжди можна спостерігати в картинах при переході від однієї суспільної системи до іншої.

Існує багато поглядів на феномен художньої образності. У більшості випадків аналіз художніх образів проводиться з метою виявлення співвідношення об'єктивного та суб'єктивного, раціонального та емоційного, типового та індивідуального. Для естетики важливим завданням є вивчення способу існування художніх образів. При цьому аналізуються різні його рівні та види, в тому числі образ як ідея, образ сприйняття і сам твір мистецтва. Це найбільший шлях абстракції в дослідженні, і саме тут розкривається методологічна основа вивчення будь-якої сторони художньої образності — типового й індивідуального, об'єктивного й суб'єктивного, раціонального й чуттєвого. Особливістю художнього образу є поєднання в ньому абстрактності й чуттєвої конкретності. Це визначає особливість існування художніх образів. Художній образ — це єдність відображення, творчості і сприймання, в якому відображено художню діяльність і специфічну роль суб'єкта, що сприймає. Як показує аналіз, представлення образів жіночої статі більш різноманітне. Існує ціла низка можливостей «вибору» різних гендерних уявлень: від чоловічих до андрогінних і жіночих. За результатами дослідження встановлено типологію жіночих образів у живописі. Героїня має маскулітні риси і відіграє важливу соціальну роль, як і чоловіки. Сексуальне бажання в першу чергу виражається через жіночі символи, однак це створює стереотипи про жінок.

Маскулінний тип. Героїня має маскулітні риси і відіграє в суспільстві таку ж важливу роль, як і чоловіки. Основна увага не приділяється сексуальним ознакам. Жінки зображуються як сильні особистості, які досягають важливих цілей, але лише в локальному масштабі.

Андрогінний тип. Жінки традиційно мали ті ж якості, що й чоловіки, і відігравали важливі соціальні ролі, як і чоловіки. Однак вони також володіють жіночими якостями, пов'язаними в першу чергу з умінням вислухати, підтримати і, якщо необхідно, розрадити. В даному випадку мова не йде про примусовий секс, оскільки він виражений досить слабо і не проявляється навмисно.

Фемінний тип. Жінки в основному мають жіночі якості. Фокус не на виконанні соціально важливих ролей. Найчастіше їх зображують як творчих особистостей, які бажають досягнути в конкретній сфері, що не потребує

широкого соціального схвалення. Тип жіночого статевого потягу. Жінок в першу чергу характеризує жіночність, при цьому підкреслюється відкрита чуттєвість. Їм не відведено важливі соціальні ролі у зовнішній сфері. Таким героїням часто не відводять головні ролі у сюжеті. Вони часто з'являються поруч з чоловіком, який їх чимось «доповнює». Очевидно, що з часом погляди та тенденції в художній творчості змінювалися, а також зображення жінок. У сучасному європейському живописі цей образ виражений через поетичні думки, благородні, мрійливі та чудові сцени. З точки зору художника, твір мистецтва має бути концептуальним і реалістичним, а не ідеалістичним. Художня техніка та прийоми живопису українських митців відчувають сильний вплив західних напрямів реалістичного мистецтва. Жіночий образ формують митці на всіх рівнях життя. Художники вивчають внутрішній світ героїв, співчують їм серцем. Ці героїні – жінки, які мужньо і гордо жили серед труднощів і злиднів під час війни. Їхні чоловіки та сини загинули на війні. В очах цих жінок досі помітні сліди смутку та сліз. Усе це — і сум, і сльози, і втрата — робить українських жінок прекрасними матерями, чудовими дружинами. Війна триває, і її сумні сліди болочі й болочі. Так з'являється серія жіночих портретів відомої української художниці Оксани Оснач із Херсона, а саме: картини періоду «Війна». Жіночий образ як розгалужена тема у творчості художниці – націоналістичний, гуманний, з виразними відбитками часу, зробив великий внесок і збагатив український живопис кінця ХХ століття. У сучасному живописі жіночий образ — це не тільки піднесений образ з багатьма прекрасними якостями, але й натхнення, в яке художники вилили свої найпіднесеніші та найсвятіші почуття, з якого майстри створюють найпрекрасніші твори. Художник зображує жіночі обличчя ніжні, стримані, щирі та прямі. Вони прекрасні не тільки зовні, але й всередині, прекрасний їхній таємничий внутрішній духовний світ, а благородна мораль, за східними уявленнями, помітна не відразу. Жіноча самопожертва та витривалість відображаються на всіх рівнях і виражають характер, гідність і душу української жінки. Жінки завжди були з народом з почуттям відповідальності та високою самовідданістю, і їхня доля тісно пов'язана з історичними змінами суспільства. Кожен опис жінки у творі не лише відображає об'єктивну дійсність, а й свідчить про почуття митця до прекрасного. Можна сказати, що перше покоління митців зробило величезний внесок у закладення фундаменту розвитку сучасного мистецтва в Україні. Життя постійно змінюється, і мова сучасної скульптури перестає бути обмеженою, її межі з іншими видами мистецтва продовжують розширюватися, стаючи багатшими та активнішими. Складність творчості митця полягає в його потребі втілити героїчний образ, вивести жіночу постать за звичні рамки, зберігши при цьому високу людську цінність жінки. Професійна робота вимагає максимальної концентрації та поглибленого вивчення предмету. Створення вузькоспеціалізованого витвору мистецтва рівня 11 вимагає зосередженості та глибини. Художники завжди намагаються передати свої думки, погляди, нові сприйняття через героїчні образи, прагнучи створити твори високої естетичної цінності, а потім вивести свої скульптури на суд суспільства. У відкритому світі мистецькі школи поділяються на кілька напрямків, стандарти краси різні в залежності від образу жінки, а визначення стандартів краси недостатньо чітке. Оксана Оснач

розповіла: «Я чітко пам'ятаю день, коли почала писати. Це було 22 березня. Я прокинулася, наснилася чудова мрія і зрозуміла, що треба малювати. Буду мамою». У професійних умовах майстри створили більше десяти жіночих портретів. Це образи українських жінок, сильні, експресивні та алегоричні. У своїй творчості Оксана Оснач демонструє гармонію традицій і сучасності, безперервну творчість, любов до життя та глибоку духовність. Він був сполучною ланкою між поколіннями художників до війни та під час неї. Українське малярське мистецтво піднялося на новий рівень, відобразивши усвідомлення духовного життя сучасної жінки. Жіночі образи в мистецтві мають багату тематику, багату ідею, різноманітні художні прийоми і займають важливе місце в серцях любителів прекрасного. Історія зафіксувала новаторство і зміни в структурі жіночих портретів. Краса сучасних жінок, зображена сучасними художниками, дуже проста, умовна і формальна, але дуже узагальнена. Декоративність сучасних картин вийшла за межі умовностей і стала новим напрямком мистецтва.

Мистецтво нескінченне і не має меж. Для тих художників, які намагаються розкрити красу світу через жіночі образи, мистецтво завжди є невичерпним джерелом. Тому, оскільки старі речі відшліфовуються часом, ідеологічна та культурна свідомість змінилася, а форма вираження, безсумнівно, змінилася, щоб адаптуватися до розвитку ідей у новій епосі. Абстракція, сюрреалістичність і декоративні рішення жіночої фігури в техніці олійного живопису знову мають можливість проявити себе і залишити глибоке враження в душі глядача. Слід зазначити що на сьогодні роль жінки у суспільстві та в мистецтві портрету, утвердилася. Назавжди краса жінок, та їх духовний образ увійшли у творчість живописців. Образ жінки у портреті, який символізує матір та дружину відбивається у художніх творах із глибокою естетикою та гуманністю, зберігає епохальні загальнолюдські культурні цінності. Жіночий образ у творчості художників початку 21 століття, як правило, тонко зображується сильними лініями, експресивними й узагальненими рисами. Саме в такому рішенні світ побачив чудові художні шедеври.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: Монографія / Віра Агеєва. К.: Факт, 2003. 320 с.
2. Кенжеєва З. Є. Образ сучасної жінки: соціокультурний аспект // Вісник АГТУ. 2007. №5 (40). С. 66–71.
3. Кубріш Н.В. Історико-художній контекст образу жінки у мистецтві кінця XIX – початку XX сторіччя. НАТАЛІЯ КУБРИШ. МІСТЕЦТВО, ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ТЕОРІЯ, 2006. С. 192 – 200.
4. Стоян С. Символізм жіночих образів у західноєвропейському образотворчому мистецтві (живопис, графіка) // Гуманітарний журнал. К., 2013. № 3. С. 113–120.
5. Тимофєєва Г. Жіноча блогосфера рунету // Нове в масовій комунікації: альманах. 2010. Вип. 5-6. С. 92 – 93.

